

Egyháztörténelmi adatok.

CLXVI.

Adatok a sinfalvi unitárius eklezsia történetéhez.

A sinfalvi unitárius eklezsia történetéhez Benczédi Gergely tanár a Ker. Magvető XVIII. kötetében adatokat közöl. Dindár sinfalvi birtokos ajánlja a templom elvételét, mert akkor a hívek is könnyen téríthetők a róm. kath. vallásra. 1772. november 30.-án a szomszéd falvakból dobszóra összegyűlt katonaság a templomot minden javaival együtt elvette. Egyedül a legkisebbik harangot hagyták az unitáriusok birtokában. Az unitárius pappal „contractust“ irattak alá, hogy az elvett javakat jószándékkal, kényszerítés nélkül engedték át a katolikusoknak. A pap hiába vonakodott az aláírástól. 1773 április 18.-án, (ekkor kellett a pap és mesteri házból kiköltözni) az unitáriusok törvényes elégtételért folyamodnak Aranyosszék főkirálybírójához. De elégtétel helyett fenyegetéssel és „arestumba“ küldéssel elutasítják. Katonákat küldöttek a nyakukra. Ily körülmények között a sinfalvi hívek is belátták, hogy hiába várják az elégtételt a világi hatóságoktól. 1774-ben céljuk elérése végett a konsistoriumhoz fordulnak a következő igen érdekes kéréssel, a mely különösen érdekes azért, mert az unitárius hívőknek hitükhöz, vallásukhoz élet-halállal való hű ragaszkodását tünteti fel:

„Tiszteletes Püspök urunk és tiszteletes szent Consistorialis gyülekezet a Krisztus nyája körül hívességgel vigyázó pástoraink, jó uraink! Mint lön templomunknak anno 1772. die ultima novembris azután parochiánknak és minden ahhoz tartozóknak anno 1773 április 18.-án fegyveres hadi nép által erőszakos elfoglaltatása, papunk és tanító mesterünk kiűzetése, azoknak itt leírásával tiszteletes Püspök urunk kegyelmedet és a tiszts szent Consistoriumot nem terheljük, tudva lévén mindenek tiszts urainknál az eddig arról nyújtott representatiokból. Nehéz dolgok és siralom nélkül nem említhetők; de sokkal fel-

jül haladó az, hogy midőn a szerfelett való hadi fegyveres népnek ki nem mondható terheit, fenyegetéseit, rettentéseit nem viselhettük s félelemmel elnyomattattunk, nem remélvén más-ként megmaradhatásunkat a római hit szerént való keresztségre erőltettünk, melyben ugyan minthogy jó akarat szerént csak egyikünk sem vette fel, lelkünk ismételten csendességet nem nyerhetvén, ottan magunkat bejelentettük, hogy abban maradni nem akarunk, sokféle fenyegetéssel, marháink elköltözésével kényszerítettünk a templomba feljárni, de abban is nem találván lelkünk háborujának csendességét, nem mentünk és már sok próbák után törvényre citatusok vagyunk; azért, hogy a római hittől elszakadva, unitáriusok templomába járunk s ma törvényes prosecutio alatt vagyunk. Elvégeztük magunkban, hogy minden reánk jöhető probát, sőt veszedelmet is a vérig elszívadjuk s mégis unitárius vallásunkban megmaradjunk, mely végre mindennapi buzgó fohászokkal engeszteljük a mi Urunkat, Istenünket, könyörölgön mi rajtunk és a mi gyengeségünkől megesezt vétkünköt törölje el, szent lelkével erősítsen, isteni hatalmával védelmezzen, szent fiának a Jézusnak közbejárása által. Tiszts urainktól is engedelmet kérünk, ne tudgyák fel vétékül esetünket. Minthogy pedig már látják, hogy az elvett templomba fel nem járunk, lelkünknek újabb keserüségre azt cselekszik, hogy isteni szolgálat tételre, halottak temetésére, kisdetek keresztelésére unitárius papot bejárni nemcsak fenyegetésekkel, hanem formalis admonitiókkal, inhibitiókkal rettentik, mű pedig, mint mezei munkások született falusiak magunktól csak egy imádságot mondani sem tudunk, más falunkba is járni nem érkezőnk, mind a felséges királyi szolgálat viselése, mind életünk tápláltatására kívántatoknak keresése körül való szorgolódásunk miatt; de a mi nagyobb, olykor halottunk is esik, keresztelés is néha siető; az házasulandók se mehetnek más falukra, néha betegek is találtaknak s vagyunk mi legalább 200 személyek ebben állhatatosak. Annak okáért alázatos törekedéssel kérjük tiszts Püspök és tiszts Consistor jó urainkat, méltóztassanak atyai szívvvel fájlalni a mű romlásunkat és közünkbe rendelni egy oly lelki tanítót, a ki a probára kitétetett helyben mind bátorsággal, mind okos vigyázással és kegyes jó példaadásával előttünk járni tudgyon; de hogy bántódásunk ne lenne a felséges királyi guberniumnál a mlgs curatoratus által addig is, míg a templom felől való kérelmünkben véget érniék a különös háznak való isteni tisztelettelre szabadságot nyerni elköltvén in copii az inhibitoriákat és fenyegetéseket is. Mig pedig a rendelendő tiszts papunk bójone lakni, addig valakit tiszts közelebb lévő jó uraink közül a bójovetelre ordinálni, mert itt a nevezetes ok, hogy nem nyervén facultust tiszts Püspök urunktól nem lehetne bójonni. Ha lehetne azt is megnyerni, hogy az erdőket, berkeket ne pusztítanak a dolog kimenetele

előtt; mert a mit régtől fogva szereztünk, kiméltlen pusztítják, noha igen nagy bővséggel szakasztott a várfalvi plébániához, melyből élhetnek a plébánusok fogyatkozás nélkül. Kérjük az élő Isten szent nevére, ne hadgyon tiszts uraink kegyelmetek minket oktatás és védelem nélkül, mert ha ügyünket fel nem veszik s ott, a hol illik rajtunk nem segítenek, mi magunkban elégtelenek vagyunk s talán foganattya sem lenne a mű instantiánknak oly hathatós, mint a szent Consistorium méltóztatik intercedálni. Vezérelje a mindenható Isten tiszts Püspök és Consistorok jó uraink tanácsát a maga örökké maradandó dicsőségére és a közjóra, szivünkben kívánjuk és állandóul vagyunk tiszts Püspök urunknak és a szent Consistoriumnak alázatos szolgálói: Pálfi László, Hajdu János, Szolga Pál, Bencze Sámuel, Kolozsi György, Hajdu G., Szathmári S., Szolga J., Szolga Gy., Köpetzi M., Ajtai Sámuelné, Gadó Jutka, Bencze Sámuelné, Kiss Ferencz, Vári Miklós, Finta J., Bencze J. és felesége, Kovács M., Saláti J., Kovács Gy., Kardos Ajtai M., Molnár J., Hajdu J., Radó Péter, Bencze J. és felesége, Kolozsi M. a magunk házuk cselédjével együtt.“

A sinfalvi atyafiak instantiájára a generalis Consistoriumnak ez a resolútiója: „Az instansok magok is a maguk sérelmeket a felséges királyi guberniumnál illendőképpen adgyák fel s consolaltatásokat remélhetik, a generalis Consistorium is a panaszt az instansok instantiájok szerént per externum a flgs. királyi guberniumnál alázatosan feladni ezennel el nem mulasztja.“ (II. Gen. Prot. Cons. 386—388. II.)

CLXVII.

Bencze Zsuzsánna és Judit osztálylevele 1765.¹

Ó-Torda, 1765. augusztus 28.-án.

Mú Homorod Almási Gothárd János és Aranyos Rákosi Csipkés István mindketten nemes személyek adgyuk tudtára mindeneknek, a kiknek illik mostaniaknak és jövődébélieknek ez levelünknek rendiben, quod in hoc anno currenti 1765. die vero 28-a mensis Augusti, hivatának minket nemes Ó-Torda városában az venerabilis unitarius oskola mesterség házához ab

¹ Ez osztálylevél nevezetes művelődéstörténeti adatokat tartalmaz. Megismerteti egy XVIII. százbeli unitárius pap könyvtárát. Tiszt. Bencze Pál (felesége Agh Judit, Agh István püspök legkisebbik testvére) uramét, melyek közül csak egy van meg kétszer. Az osztálylevél könyvjegyzéke mutatja, hogy a XVIII. száz unitárius papja nagyon kevés jövedelem mellett is szép könyvtárat tartott.